

Konvencija Vijeća Europe o krajobrazu

**AKTIVNOSTI OBRAZOVANJA
O KRAJOBRAZU ZA OSNOVNE ŠKOLE**

Pedagoški priručnik

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Konvencija Vijeća Europe o krajobrazu

**AKTIVNOSTI OBRAZOVANJA
O KRAJOBRAZU ZA OSNOVNE ŠKOLE**

Pedagoški priručnik

Vijeće Europe

Francusko izdanje:
*Activités d'éducation au paysage pour l'école
primaire – Livret pédagogique*
ISBN 978-92-871-8665-2

*Za mišljenja iznesena u ovom radu
odgovaraju autori i ona nužno ne
odražavaju službene politike Vijeće Europe*

Sva prava pridržana. Uprave za
komunikacije (F-67075 Strasbourg
Cedex ili publishing@coe.int).

Naslovnica i oblikovanje Odjel za
izradu dokumenata i publikacija
(SPDP), Vijeće Europe

Crteži aktivnosti 1-16, 18-24

Rosalina Pena Vila Crtež aktivnosti
17: G. Fernández Tatjer

Fotografije aktivnosti: Maria del Tura
Bovet Pla; Jordi Ribas Vilàs; Rosalina
Pena Vila; Marta Travé Sánchez

Fotografija na naslovnici:
Gian Paolo Bardazza, *Helianthus*

Council of Europe Publishing
F-67075 Strasbourg Cedex
<http://book.coe.int>

ISBN 978-92-871-9115-1

© Vijeće Europe, 2021.

Tiskano u Vijeću Europe

Konvencija Vijeća Europe o krajobrazu
European Spatial Planning and Landscape
Series, 2021, br. 121

Izvršni direktor: Maguelonne Déjeant-Pons
u suradnji sa Susan Moller i Evom Nagy

www.coe.int/en/web/landscape

Sadržaj

Predgovor	5
Uvod	7
I. Aktivnosti opažanja krajobraza	9
Aktivnost 1 – Gledanje krajobraza	10
Aktivnost 2 – Slušanje krajobraza	12
Aktivnost 3 – Dodirivanje krajobraza	14
Aktivnost 4 – Mirisanje krajobraza	16
Aktivnost 5 – Kušanje krajobraza	18
Aktivnost 6 – Osjećanje krajobraza	20
II. Aktivnosti prepoznavanja krajobraza	23
Aktivnost 7 – Što je to?	24
Aktivnost 8 – Je li to ono što se čini da jest?	26
Aktivnost 9 – Različito, ali slično	28
Aktivnost 10 – Čak i teže	30
Aktivnost 11 – Blizu ili daleko	32
III. Aktivnosti analize krajobraza	35
Aktivnost 12 – Rast biljaka	36
Aktivnost 13 – Znaci životinja	38
Aktivnost 14 – Ljudski otisak	40
Aktivnost 15 – Što se to ovdje događa?	42
Aktivnost 16 – Što je prvo oblikovano?	44
Aktivnost 17 – Čarolija krajobraza	46
IV. Aktivnosti promišljanja krajobraza	49
Aktivnost 18 – Planiraj teritorij!	50
Aktivnost 19 – Što mislite što će se dogoditi ako..?	52
Aktivnost 20 – Vi odlučujete	54
V. Aktivnosti izvješćivanja o krajobrazu	57
Aktivnost 21 – Put krajobraza	58
Aktivnost 22 – Naš krajobraz	60
Aktivnost 23 – Moj album krajobraza	62
Aktivnost 24 – Moj krajobraz je ovakav	64
Zaključak	67

Predgovor

Ljudsko biće bez krajobraza je ništa

José Ortega y Gasset

Konvencija Vijeća Europe o krajobrazu (ETS No. 176) primjenjuje se na cjelokupno područje država stranaka i obuhvaća prirodna, ruralna, gradska i prigradska područja. Obuhvaća kopno, područja kopnenih voda i morska područja te se odnosi na krajobraze koji se mogu smatrati iznimnim kao i na uobičajene ili degradirane krajobraze.

Svaka se stranka obvezuje „da će krajobraze zakonom priznati kao bitnu sastavnicu čovjekovog okruženja, izraz raznolikosti zajedničke kulturne i prirodne baštine te temelj identiteta područja“ (članak 5.a Konvencije).

U Konvenciji se navodi kako krajobraz ima važnu ulogu od javnog interesa na području kulture, ekologije, okoliša i društva te da predstavlja bogatstvo koje pogoduje gospodarskoj aktivnosti čijom se odgovarajućom zaštitom, upravljanjem i planiranjem može doprinijeti stvaranju lokalnih kultura i radnih mjesta. Naglašava se kako je krajobraz važan dio kvalitete života ljudi, gdje god živjeli te vrlo važan za dobrobit pojedinca i društva. Njegova zaštita, upravljanje i planiranje nameću „prava i obaveze za svakog“ (Preambula Konvencije).

U svrhu Konvencije (članak 1.):

- ▶ »krajobraz« znači određeno područje, viđeno ljudskim okom, čija je narav rezultat međusobnog djelovanja prirodnih i/ili ljudskih čimbenika;
- ▶ »krajobrazna politika« znači odnos nadležnih javnih vlasti kojim ove izražavaju opća načela, strategije i smjernice koje omogućuju poduzimanje određenih mjera s ciljem zaštite, upravljanja i planiranja krajobraza;
- ▶ »cilj kvalitete krajobraza« znači, za određeni krajobraz, stav nadležnih javnih vlasti kojom izražavaju težnje javnosti u pogledu značajki krajobraza iz njihovog neposrednog okruženja;
- ▶ »zaštita krajobraza« znači djelovanje, u cilju zaštite i održavanja značajnih ili karakterističnih obilježja takvog krajobraza, što se opravdava njegovom vrijednošću kao baštine, a koja je proizašla iz prirodne konfiguracije i/ili ljudske aktivnosti;
- ▶ »upravljanje krajobrazom« znači djelovanje, sa stajališta održivog razvoja, radi osiguranja redovite brige o krajobrazu, s ciljem vođenja i usklađenja promjena nastalih uslijed socijalnih, gospodarskih procesa i procesa u okolišu;
- ▶ »planiranje krajobraza« znači djelovanje uvelike usmjereno na budućnost, s ciljem unapređenja, obnove ili stvaranja krajobraza.

Konvencija predviđa da se stranke obvezuju jačati svijest građana, privatnih organizacija i javnih vlasti o vrijednostima krajobraza, njihovoj ulozi i promjenama u njima. U tu se svrhu obvezuju promicati:

- ▶ obuku stručnjaka za ocjenjivanje krajobraza i radnje koje se u njemu odvijaju;
- ▶ višedisciplinarnе programe obuke za krajobraznu politiku, zaštitu, upravljanje i planiranje i to za stručnjake iz privatnog i javnog sektora i udruge; te
- ▶ školske i sveučilišne tečajeve, iz odgovarajućih područja, koji se bave vrijednostima koje se pridaju krajobrazima i pitanjima u vezi s njihovom zaštitom, upravljanjem i planiranjem.

Preporuka CM/Rec(2015)7 Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama o pedagoškim materijalima za obrazovanje o krajobrazima u osnovnoj školi izrađena je na temelju rada Radne skupine Vijeća Europe za krajobraze i obrazovanje, koji je predstavljen na Konferenciji Vijeća Europe o Konvenciji o europskim krajobrazima (Strasbourg, 18.-20. ožujka 2015.), te, nakon toga, na sastanku Upravljačkog odbora Vijeća Europe za kulturu, baštinu i krajobraz (Strasbourg, 1.- 3. lipnja 2015.). Radnu skupinu čine nacionalni predstavnici nadležni za provedbu Konvencije o europskim krajobrazima i predstavnik Upravnog odbora Vijeća Europe za obrazovnu politiku i praksu. Radne dokumente (CDCPP (2015) Add. 15) pripremili su stručnjaci Vijeća Europe: gđa Maria del Tura Bovet Pla, g. Jordi Ribas Vilàs i gđa Rosalina Pena Vila, profesori i istraživači s Fakulteta geografije i povijesti Sveučilišta u Barceloni (Španjolska), u suradnji s gđom Annalisom Calcagno Maniglio, profesoricom krajobrazne arhitekture Sveučilišta u Genovi (Italija).

Potporu ovom radu dalo je Ministarstvo okoliša, poljoprivrede i održivog razvoja Andore, Ministarstvo okoliša Finske, Ministarstvo održivog razvoja i energije Francuske, Ministarstvo lokalne vlasti i modernizacije Norveške, Ministarstvo za zaštitu okoliša Srbije i Savezni ured za okoliš Švicarske.

Pedagoški priručnik *Aktivnosti obrazovanja o krajobrazu za osnovne škole* predstavlja sažetak obavljenog rada. Izradile su ga gđa Maguelonne Déjeant-Pons, voditeljica Odjela Vijeća Europe za krajolik, okoliš i velike opasnosti i gospođa Susan Moller, administrativna pomoćnica u Vijeću Europe, uz doprinos gospođe Veronike Strilets, pravnice sa Sveučilišta u Odessi (Ukrajina), gđe Aurélie D. Majeldi, gđe Bénédicte Blaudeau i gđe Marie Boucher, stručnjakinja za politologiju i međunarodne odnose (Francuska).

Vijeće Europe želi zahvaliti gđi Mirni Bojić na ljubaznom pregledu prijevoda ove publikacije.

U prijevodu je korištena riječ 'krajobraz', no može se koristiti i riječ 'krajolik'.

Aktivnosti prikazane u ovom priručniku mogu se obavljati u sklopu formalnog i neformalnog obrazovanja. One mogu navesti učenike da se zanimaju za višestruke dimenzije krajobraza, kako bi postali njegovi sudionici i protagonisti.

Maguelonne Déjeant-Pons
Izvršna tajnica
Konvencija Vijeća Europe o krajobrazu

Uvod

Cilj

Cilj obrazovanja o krajobrazu je poticanje znatiželje i zanimanja učenika za krajobraz tako što ih se navodi na:

- ▶ razmišljanje o tome što za njih znači „krajobraz“: je li to mjesto gdje žive, ili neko drugo mjesto?
- ▶ razmatranje krajobraza s njegovim okolišnim, društvenim, kulturnim i gospodarskim dimenzijama, i u prostoru i u vremenu;
- ▶ razumijevanje da je karakter krajobraza posljedica djelovanja i međudjelovanja prirodnih i/ili ljudskih čimbenika;
- ▶ razmatranje krajobraza kao otvorenog sustava koji se trajno razvija;
- ▶ razumijevanje izazova zaštite, upravljanja i planiranja krajobraza;
- ▶ vođenje računa o osobitim vrijednostima koje krajobrazu pripisuju zainteresirane strane i stanovništvo;
- ▶ zamišljanje koja bi mogla biti njihova uloga u odnosu na krajobraz kao pojedinaca i članova društva u svrhu održive i skladne evolucije.

Metoda

Aktivnosti se tiču više predmeta, a mogu se provoditi na interdisciplinarni način. Mogu se odnositi na bilo koju vrstu krajobraza (prirodan, dijelom prirodan, ruralan, gradski ili prigradski) bilo blizu ili daleko. To mogu biti „svakodnevni“ krajobrazi, krajobrazi prepoznati kao izvanredni ili degradirani krajobrazi.

Aktivnosti se mogu obavljati u školskim prostorima ili izvan njih. Učenici su osobito motivirani kad rade aktivnosti na otvorenom. Mogu pretraživati medijske knjižnice i provoditi ankete.

Aktivnosti su predviđene za pojedinačan rad i rad u skupinama. Sudjelovanje članova obitelji učenika i ostalih ljudi često doprinosi obogaćenju rasprava i jačanju međugeneracijskih odnosa.

Aktivnosti se odvijaju u pet pedagoških sekvenci. One se odnose na: opažanje krajobraza, prepoznavanje krajobraza, analizu krajobraza, promišljanje krajobraza i izvješćivanje o krajobrazu. Neke su aktivnosti nadahnute tradicionalnim igrama. Učitelji ih mogu prilagoditi kontekstu u kojemu se provode.

I. Aktivnosti opažanja krajobraza

Cilj aktivnosti opažanja krajobraza je razumijevanje krajobraza kroz osjete, misli i osjećaje.

Ciljevi

- ▶ Promatrati značajne ili karakteristične aspekte krajobraza, i onog prirodnog i onog koji je rezultat ljudske intervencije.
- ▶ Razmotriti pitanja funkcionalnosti i sklada krajobraza.
- ▶ Razmotriti krajobraz kao živ okoliš, izvor nadahnuća i kreativnosti.

Korisni savjeti

- ▶ Osigurajte kontinuitet obavljanih aktivnosti, i u unutar i izvan školskih prostora.
- ▶ Omogućite dovoljno vremena za dovršetak pojedinačnog rada prije nastavka rada u skupinama.

Aktivnost 1 – Gledanje krajobraza

Cilj

Opažanje krajobraza vidom.

Predmeti

Znanost i tehnologija, povijest, zemljopis, jezici, matematika, umjetnost, tjelesno obrazovanje, građansko obrazovanje.

Gdje

Poželjno na otvorenom, ili u učionici.

1 Kada

Tijekom cijelog dana.

S kim

Učenici rade pojedinačno i u skupinama.

Trajanje

Od 20 do 60 minuta.

Oprema

Na otvorenom: bilježnice, grafitne olovke i olovke u boji. U učionici: izbor prezentacija krajobraza (fotografije, crteži, slike).

Kako

Na otvorenom, učenici slijede put uz koji promatraju oblike i boje krajobraza. Razaznaju oblike krajolika (siluete planina, gradove, geometriju polja, oblike ruralnih parcela, meandre rijeka, ceste, vrtne staze, konture obala, jezera i tako dalje). Crtaju krajobraz reproducirajući promatrane oblike i nijanse.

U učionici, učenici gledaju prikaze krajobraza kako bi vidjeli jesu li krajobrazi istih oblika i boja slični ili različiti. Sudjeluju u općoj raspravi.

Ključni pojmovi

Vid omogućuje razlikovanje krajobraza raznolikih struktura i dinamika, uzimajući u obzir njihove oblike i boje.

Jačina svjetla se mijenja, ovisno o dobu dana i vremenu.

Nakon početnog estetskog dojma o krajobrazu, moguće je otkriti njegove mnogostruke aspekte.

Aktivnost 2 – Slušanje krajobraza

Cilj

Opažanje krajobraza sluhom.

Predmeti

Znanost i tehnologija, povijest, zemljopis, jezici, matematika, umjetnost, tjelesno obrazovanje, građansko obrazovanje.

Gdje

Poželjno na otvorenome, ili u učionici.

1 Kada

Na otvorenom, tijekom dana (treba se pobrinuti da se mogu čuti zvukovi i buka). U učionici, tijekom cijelog dana.

S kim

Učenici rade sami i u skupinama.

Trajanje

Od 20 do 60 minuta.

Oprema

Na otvorenom: bilježnice, grafitne olovke i olovke u boji. U učionici: snimke zvukova i buke iz krajobraza i prikazi tih krajobraza (fotografije, crteži, slike).

Kako

Na otvorenom, učenici slijede put (s točkama za slušanje) na kojem se mogu čuti zvukovi i buka (oni se općenito razlikuju prema godišnjem dobu i dobu dana). Zatvorenih očiju, u tišini broje zvukove i buku koje čuju i pamte ih. Snimaju ih kako bi sastavili „zvukobraz“. Crtaju krajobraz kako bi ga mogli zapamtiti.

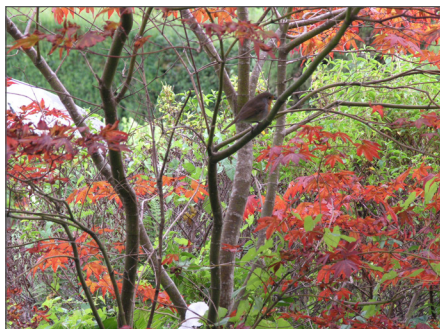
U učionici, učenici slušaju snimke zvukova i buke iz različitih krajobraza. Vode bilješke o onome što čuju i crtaju krajobraz koji prizivaju zvukovi ili buka. Provjeravaju je li ili nije uobičajeno čuti ih u određenim krajobrazima te sudjeluju u općoj raspravi.

Ključni pojmovi

Slušanje daje informacije o krajobrazu. Boku je lako čuti, no samo pažljivim slušanjem mogu se razlikovati određeni zvukovi.

Zvukobraz je kombinacija zvukova i buka koje definiraju okoliš. Svaki krajobraz ima svoj specifičan zvukobraz.

Obično glavni zvukovi i buka koji dolaze iz krajobraza daju naznaku o njegovoj naravi.

Aktivnost 3 – Dodirivanje krajobraza

Cilj

Opažanje krajobraza dodirom.

Predmeti

Znanost i tehnologija, povijest, zemljopis, jezici, matematika, umjetnost, tjelesno obrazovanje, građansko obrazovanje.

Gdje

Na otvorenom i u učionici.

1 Kada

Tijekom cijelog dana.

S kim

Učenici rade sami i u skupinama.

Trajanje

Od 25 do 60 minuta

Oprema

Neprozirne torbe (za sakupljanje krajobraznih elemenata), šalovi za poveze preko očiju, kartonska kutija (s izrezanom rupom), uzorci elemenata (prirodni i oni koji su rezultat ljudske intervencije).

Kako

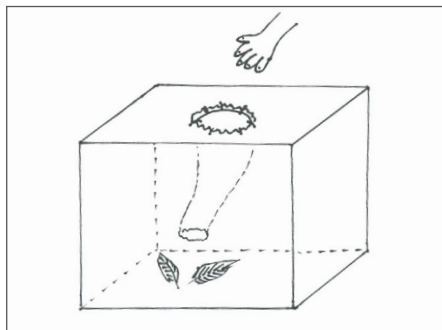
Na otvorenom, učenici slijede put na kojem prikupljaju uzorke prirodnih elemenata (lišće, koru, mahovinu, lišajeve, kamenčiće, pijesak, školjke) i one koji su rezultat ljudske intervencije (čepove boca, papir, plastične vrećice).

Po povratku u učionicu učenici stavljaju te uzorke u kartonsku kutiju. Izmjenjuju se, s povezom preko očiju, stavljajući svoje ruke u kutiju kako bi uzeli uzorke. Pokušavaju prepoznati elemente, zamisliti odakle su mogli doći (borova šišarka mogla je doći iz šume, mahovina iz vlažnog drveta, šljunak sa staze, školjke s plaže) i objašnjavaju zašto. Sudjeluju u općoj raspravi.

Ključni pojmovi

Kontakt s prirodnim elementima, krutinama (zemlja, kamen), tekućinama (voda) ili fluidima (zrak) daje informacije o krajobrazu.

Tekstura, oblik i temperatura elemenata krajobraza oblikuju krajobraz.

Aktivnost 4 – Mirisanje krajobraza

Cilj

Opažanje krajobraza mirisom.

Predmeti

Znanost i tehnologija, povijest, zemljopis, jezici, matematika, umjetnost, tjelesno obrazovanje, građansko obrazovanje.

Gdje

Poželjno na otvorenom, ili u učionici.

1 Kada

Tijekom cijelog dana.

S kim

Učenici rade pojedinačno i u skupinama.

Trajanje

Od 30 do 60 minuta.

Oprema

Bilježnice, grafitne olovke i olovke u boji.

Kako

Na otvorenom, učenici slijede put na kojem otkrivaju mirise, i ugodne i neugodne. U crtaju put koji slijede u svoju bilježnicu, označavajući mjesta na kojima otkrivaju mirise (predstavljajući ih različitim bojama). Opisuju ih i nakon toga ih uspoređuju s drugim mirisima. Naznačuju jesu li neki od njih neuobičajeni na određenom mjestu (zagađenje u šumi) i je li im teško prepoznati izvor (hlapljivi organski spojevi). Ispituju jesu li mirisi intenzivniji na vrućini.

Ako je neki miris (neugodan ili ugodan) intenzivan, njegov će izvor biti lako prepoznati (stajski gnoj može doći iz staje, kemikalije iz tvornice, stajaća voda iz spremnika, miris hrane iz gostiteljskog područja, ribe iz ribarske luke, mirisi biljaka, morski zrak obale).

U učionici, učenici komentiraju svoje iskustvo i zamišljaju kako bi se mogli ukloniti neki neugodni mirisi, a kako bi se oni drugi, ugodni mirisi, mogli pojačati (mirisne biljke). Sudjeluju u općoj raspravi.

Ključni pojmovi

Miris utječu na opažanje krajobraza, i povoljno i nepovoljno.

Pamćenje njuhom ima važnu ulogu u životu, a mirisi su često povezani s krajobrazima.

Lijepi krajobrazi postaju manje privlačni ako se tamo osjećaju neugodni mirisi.

Aktivnost 5 – Kušanje krajobraza

Cilj

Opažanje krajobraza okusom.

Predmeti

Znanost i tehnologija, povijest, zemljopis, jezici, matematika, umjetnost, tjelesno obrazovanje, građansko obrazovanje.

Gdje

Poželjno na otvorenom, ili u učionici.

1 Kada

Tijekom cijelog dana.

S kim

Učenici rade pojedinačno i u skupinama.

Trajanje

Od 20 do 60 minuta.

Oprema

Prikazi krajobraza (fotografije, crteži, slike), hrana (sirova, kuhana, gotova jela), tanjuri, pladnjevi, povezi za oči, bilježnice, grafitne olovke i olovke u boji.

Kako

Na otvorenom, učenici slijede put i promatraju je li moguće pronaći jestive divlje biljke, cvijeće, voće ili uzgojeno voće i povrće.

Na otvorenom, ili u učionici, učenici povezuju okuse s krajobrazima (koji mogu biti blizu ili vrlo udaljeni). Nakon kušanja hrane, zamišljaju iz kojeg bi krajobraza mogla potjecati (povrće je moglo pristići iz vrtne tržnice, riba iz mora, bobica iz planinskog područja, meso s poljoprivrednog gospodarstva, voće iz voćnjaka, žitarice s polja) i zašto (vrsta tla, klima, metode uzgoja). Ovu vježbu mogu ponoviti povezanih očiju. Crtaju svoju predodžbu „kušanih“ krajobraza i sudjeluju u općoj raspravi.

Ključni pojmovi

Opažanje okusa je osobno: u nekoj hrani jedni mogu uživati a drugi ne.

Poljoprivreda koja rabi tradicionalno ili suvremeno znanje koje poštuje kvalitetu mjesta, omogućuje proizvodnju kvalitetne hrane istovremeno na održiv način čuvajući krajobraz.

Aktivnost 6 – Osjećanje krajobraza

Cilj

Opažanje krajobraza mislima i osjećajima.

Predmeti

Znanost i tehnologija, povijest, zemljopis, jezici, matematika, umjetnost, tjelesno obrazovanje, građansko obrazovanje.

Gdje

Poželjno na otvorenom, ili u učionici.

1 Kada

Tijekom cijelog dana.

S kim

Učenici rade pojedinačno i u skupinama.

Trajanje

Od 20 do 45 minuta.

Oprema

Na otvorenom: karta, bilježnice, grafitne olovke i olovke u boji, indikativan popis osjećaja. U učionici: prikazi krajobraza (fotografije, crteži, slike), indikativan popis osjećaja.

Kako

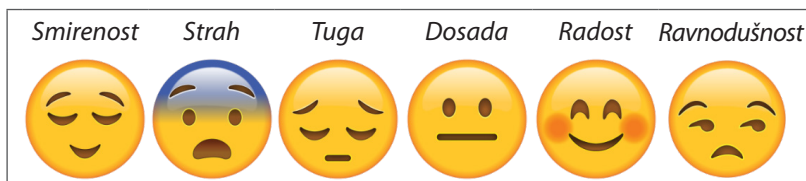
Na otvorenom, učenici hodaju kroz krajobraz, označujući na karti svoj put i točke za promatranje. Hodaju u tišini, usredotočeni na svoje misli i osjećaje. Vode bilješke i svoje osjećaje prikazuju simbolima. Sudjeluju u općoj raspravi.

U učionici, učenici odabiru prikaze krajobraza. Opisuju ih i traže snimke, uzorke elemenata, prirodne i one koji su rezultat ljudske intervencije, mirise i hranu koji ih podsjećaju na te krajobraze. Sudjeluju u općoj raspravi.

Ključni pojmovi

Iako neki krajobraz može potaknuti različite misli ili osjećaje kod ljudi, on često kod mnogih potakne slične misli i osjećaje.

Uz to, opažanje krajobraza može se razlikovati ovisno promatra li se u stvarnosti ili virtualno.

II. Aktivnosti prepoznavanja krajobraza

Cilj aktivnosti prepoznavanja krajobraza je opisati i razvrstati krajobraz vodeći računa o značajnim i karakterističnim obilježjima.

Ciljevi

- ▶ Voditi računa o pojmu razmjera u prikazu obilježja krajobraza, procijeniti njegove proporcije i razumjeti kako je konfiguriran.
- ▶ Proučiti strukturu krajobraza da bi se razumjelo kako on djeluje.
- ▶ Izvijestiti o značajnim ili karakterističnim značajkama krajobraza.

Korisni savjeti

- ▶ Prepoznajte područja koja se mogu promatrati svaki dan, i ona vrlo dojmjljiva i ona degradirana.
- ▶ Promatrajte raznolikost krajobraza na različitim razinama (lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj, kontinentalnoj, globalnoj).
- ▶ Usporedite krajobraze kako bi prepoznali njihove sličnosti i razlike.

Aktivnost 7 – Što je to?

Cilj

Prepoznavanje obilježja krajobraza, prirodnih (abiotički i biotičkih) i onih koji su rezultat ljudske intervencije.

Predmeti

Znanost i tehnologija, povijest, zemljopis, jezici, matematika, umjetnost, tjelesno obrazovanje, građansko obrazovanje.

Gdje

Na otvorenom ili u učionici.

1 Kada

Na otvorenom, poželjno ujutro. U učionici, tijekom cijelog dana.

S kim

Učenici rade pojedinačno i u skupinama.

Trajanje

Od 20 do 30 minuta.

Oprema

Prikazi krajobraza (fotografije, crteži, slike), paus papir, bilježnice, grafitne olovke i olovke u boji.

Kako

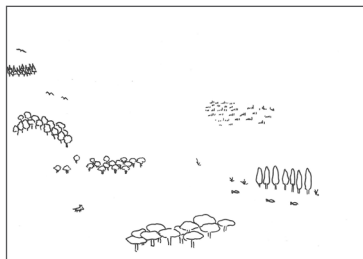
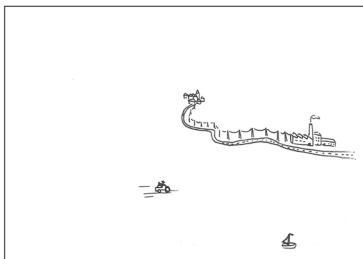
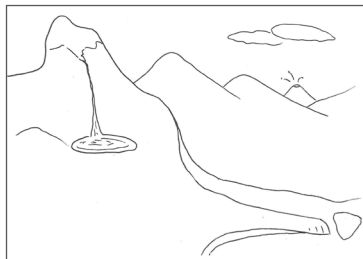
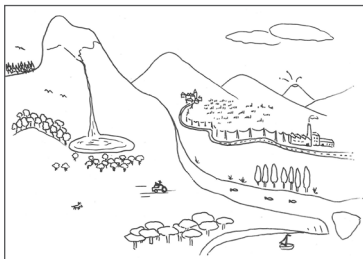
Na otvorenom, učenici crtaju obilježja krajobraza koristeći samo tri boje: jednu za prirodna abiotička obilježja, drugu za prirodna biotička obilježja i treću za elemente koji su rezultat ljudske intervencije. Mogu koristiti i simbole (kvadrat, krug, trokut, ovisno o tome jesu li obilježja abiotička, biotička ili su rezultat ljudske intervencije). Aktivnost nastavljaju brojenjem obilježja nacrtanih po kategoriji. Promatraju mjesto koje svaka vrsta obilježja zauzima u krajobrazu i sudjeluju u općoj raspravi.

U učionici, učenici promatraju prikaz krajobraza. Oni ucrtavaju neka od njegovih obilježja (abiotička, biotička i ona koja su rezultat ljudske intervencije) na tri odvojena lista paus papira. Prekrivaju ta tri lista kako bi prikazali krajobraz u cjelini, sa svim njegovim elementima. Aktivnost nastavljaju brojenjem obilježja nacrtanih po kategoriji. Promatraju mjesto koja svako obilježje zauzima u krajobrazu i sudjeluju u općoj raspravi.

Ključni pojmovi

Struktura krajobraza sastavljena je od prirodnih aspekata (abiotičkih i biotičnih) kao i od aspekata koji su rezultat ljudske intervencije.

Prema svojim dominantnim obilježjima, neki se krajobraz može smatrati prirodnim, dijelom prirodnim, ruralnim, gradskim i prigradskim.

Aktivnost 8 – Je li to ono što se čini da jest?

Cilj

Promatranje svojstva krajobraza koje je rezultat djelovanja i međudjelovanja, prirodnih i/ili ljudskih.

Predmet

Znanost i tehnologija, povijest, zemljopis, jezici, matematika, umjetnost, tjelesno obrazovanje, građansko obrazovanje.

Gdje

Na otvorenom ili u učionici.

1 Kada

Na otvorenom, poželjno ujutro. U učionici, tijekom cijelog dana.

S kim

Učenici rade pojedinačno i u skupinama.

Trajanje

Od 20 do 30 minuta.

Oprema

Na otvorenom: bilježnice, grafitne olovke i olovke u boji, karta puta (na kojoj su naznačene točke za promatranje). U učionici: prikazi krajobraza (fotografije, crteži, slike), bilježnice, grafitne olovke i olovke u boji.

Kako

Na otvorenom, učenici slijede stazu i promatraju je li svojstvo krajobraza rezultat djelovanja prirodnih čimbenika (rast divljih biljaka, potoci koji dolaze iz prirodnog izvora) ili ljudskih bića (polje uzgojenih biljaka, urbanizirani okrug, kanalizirana rijeka). Ispituju odnose između tih čimbenika (biljke koje prekrivaju kameni spomenik, drvodred posađen uz obale rijeke, pijesak postavljen radi sprečavanja odrona plaže). Sudjeluju u općoj raspravi.

U učionici, učenici provode istu aktivnost temeljenu na prikazima krajobraza. Sudjeluju u općoj raspravi.

Ključni pojmovi

Krajobraz je složen jer je rezultat djelovanja i prirodnih i ljudskih čimbenika.

Krajobraz je dinamičan jer je rezultat međudjelovanja tih čimbenika.

Aktivnost 9 – Različito, ali slično

Cilj

Promatrati kako se krajobrazi mogu razlikovati u svojoj pojavnosti, ali biti slični po načinu djelovanja.

Predmeti

Znanost i tehnologija, povijest, zemljopis, jezici, matematika, umjetnost, tjelesno obrazovanje, građansko obrazovanje.

Gdje

Na otvorenom ili u učionici.

1 Kada

Na otvorenom, poželjno ujutro. U učionici, tijekom cijelog dana.

S kim

Učenici rade pojedinačno i u skupinama.

Trajanje

Od 30 do 120 minuta.

Oprema

Na otvorenom: bilježnice, grafitne olovke i olovke u boji, karta puta koji treba slijediti (na kojoj su naznačene točke za promatranje). U učionici: prikazi krajobraza (fotografije, crteži, slike), bilježnice, grafitne olovke i olovke u boji.

Kako

Na otvorenom, ili u učionici, učenici istražuju imaju li krajobrazi iste vrste općenito usporediv način djelovanja, čak i kad su zemljopisno udaljeni (urbani krajobraz: zgrade, upravne zgrade, uredi, javni vrtovi; ruralni krajobraz: livade, polja, kuće na osami; obalni krajobraz: pijesak, dine, močvare; planinski krajobraz: topografija, reljef; tropski krajobraz: gusta vegetacija; industrijski krajobraz: hangari, tvornice, rudnici; pustinjski krajobraz: pijesak, oaze). Sudjeluju u općoj raspravi.

Ključni pojmovi

U svakodnevnom životu, različite vrste krajobraza mogu se promatrati s obzirom na njihova glavna obilježja.

Krajobrazi se mogu razlikovati po svojoj pojavnosti, iako imaju isti način djelovanja.

Aktivnost 10 – Čak i teže

Cilj

Za razvrstavanje složenih krajobraza, izradite kombinaciju obilježja koja potječu od njihove prirodne konfiguracije i od ljudske intervencije.

Predmeti

Znanost i tehnologija, povijest, zemljopis, jezici, matematika, umjetnost, tjelesno obrazovanje, građansko obrazovanje.

Gdje

Na otvorenom ili u učionici.

1 Kada

Na otvorenom, poželjno ujutro. U učionici, tijekom cijelog dana.

S kim

Učenici rade pojedinačno i u skupinama.

Trajanje

Od 30 do 120 minuta.

Oprema

Na otvorenom: bilježnice, grafitne olovke i olovke u boji, karta puta koji treba slijediti (na kojoj su naznačene točke za promatranje). U učionici: prikazi krajobraza (fotografije, crteži, slike), bilježnice, grafitne olovke i olovke u boji.

Kako

Na otvorenom, učenici slijede put na kojem mogu promatrati veliku raznolikost složenih krajobraza, sastavljenih od obilježja koja potječu od njihove prirodne konfiguracije i od ljudske intervencije. Promatraju dominiraju li neka obilježja, prepoznaju najdojmljivije aspekte, opisuju i razvrstavaju krajobraz. Sudjeluju u općoj raspravi.

U učionici, učenici provode istu aktivnost na temelju prikaza složenih krajobraza (lokalnih ili udaljenih). Opisuju ih, prepoznaju najupečatljivije aspekte, razvrstavaju ih i sudjeluju u općoj raspravi.

Ključni pojmovi

Općenito, krajobraze čija prirodna ili ljudska značajna ili karakteristična obilježja pokazuju samo malu varijabilnost, i koji nisu podložni snažnim preobražavajućim čimbenicima (prirodnim ili ljudskim), lako je razvrstati.

Obratno, krajobrazi s raznolikim prirodnim i ljudskim obilježjima, koji su podložni velikim preobražavajućim čimbenicima (prirodnim ili ljudskim), složeni su i teško ih je razvrstati.

Krajobrazi u kojima prevladavajući aspekti nisu jako raznoliki mogu biti podložni različitim razvrstavanjima, ovisno o tome kako se doživljavaju.

Aktivnost 11 – Blizu ili daleko

Cilj

Razmotriti pojam razmjera u razvrstavanju krajobraza.

Predmeti

Znanost i tehnologija, povijest, zemljopis, jezici, matematika, umjetnost, tjelesno obrazovanje, građansko obrazovanje.

Gdje

U učionici i na otvorenom.

1 Kada

Na otvorenom, poželjno ujutro. U učionici, tijekom cijelog dana.

S kim

Učenici rade pojedinačno i u skupinama.

Trajanje

Od 60 do 120 minuta.

Oprema

Na otvorenom: karton, papir za crtanje, škare, ljepilo, tvrda podloga (na koju se učenici mogu osloniti kad crtaju), bilježnice, grafitne olovke i olovke u boji. U učionici: crteži napravljeni na otvorenom.

Kako

U učionici, učenici režu karton kako bi izradili okvire različitih veličina i oblika za promatranje (kvadratne, pravokutne, trokutaste i okrugle).

Na otvorenom, učenici istražuju krajobraz tako što rade prvo razvrstavanje tog krajobraza. Zatim drže okvire za promatranje u ispruženoj ruci i gledaju kroz njih kako bi istražili dijelove tog krajobraza. Provjeravaju je li njihovo početno razvrstavanje još uvijek valjano ili je vjerojatno da će se mijenjati prema odabranom kutu orijentacije (na primjer prema građevinama ili prema šumi u blizini tih građevina) ili prema veličini ili obliku okvira. Učenici crtaju krajobraz koji promatraju kroz svoje okvire, reproducirajući obris okvira.

U učionici, učenici izlažu rezultat svog rada naznačujući dominiraju li neka obilježja krajobraza. Sudjeluju u općoj raspravi.

Ključni pojmovi

U razvrstavanju krajobraza treba uključiti pojam razmjera, vodeći računa o proporcijama obilježja krajobraza.

Isti krajobraz može biti različito razvrstan ovisno o odabranom razmjeru, te o tome doživljava li se da je blizu ili daleko.

Kroz cijelu studiju krajobraza treba rabiti isti razmjer.

III. Aktivnosti analize krajobraza

Cilj aktivnosti analize je probuditi duh znatiželje i kritičkog promišljanja o krajobrazu.

Ciljevi

- ▶ Analizirati kako prirodni i ljudski čimbenici djeluju i međudjeluju na krajobraz.
- ▶ Ispitati geomorfologiju krajobraza i obrasce uporabe zemljišta (prirodna, ruralna, gradska i prigradska područja).
- ▶ Proučiti prirodna abiotička i biotička obilježja, kao i obilježja koja su rezultat ljudske intervencije (oznake, tragovi i ostaci, konstrukcije, poljoprivredni usjevi i morske kulture) i njihovo međudjelovanje.
- ▶ Istražiti probleme koji su posljedica zagađenja okoliša (voda, tlo, zrak, klima).

Korisni savjeti

- ▶ Objasnite učinke prirodnih i ljudskih čimbenika i njihova međudjelovanja na dinamiku i preobrazbu krajobraza.
- ▶ Uzmite u obzir da se krajobrazi razvijaju i mijenjaju tijekom vremena.
- ▶ Potičite rigoroznost potrebnu za znanstveno istraživanje (metodično prikupljanje tragova, jasne bilješke, točne izmjere).
- ▶ Potičite rad u skupini, s podjelom zadataka.

Aktivnost 12 – Rast biljaka

Cilj

Istražiti različite vrste vegetacije kako bi se razumjela njihova dinamika.

Predmeti

Znanost i tehnologija, povijest, zemljopis, jezici, matematika, umjetnost, tjelesno obrazovanje, građansko obrazovanje.

Gdje

Na otvorenom ili u učionici.

1 Kada

Na otvorenom, poželjno ujutro. U učionici, tijekom cijelog dana.

S kim

Učenici rade pojedinačno i u skupinama.

Trajanje

Od 40 do 80 minuta. Aktivnost se može ponoviti za različite vrste krajobrazu.

Potrebna oprema

Konop, vrpca za mjerenje, milimetarski papir, bilježnice, grafitne olovke i olovke u boji.

Kako

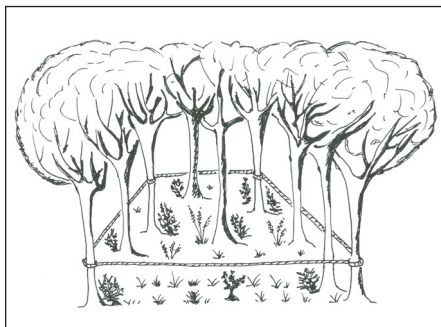
Na otvorenom, učenici rade u malim skupinama na čestici zemlje veličine nekoliko kvadratnih metara, ograđenoj konopom. Broje koliko su biljnih vrsta tamo pronašli, pretražuju njihova imena, provjeravaju sadnice, procjenjuju gustoću i visinu vegetacije te mjere širinu debala drveća. Vode bilješke, na milimetarskom papiru označuju gdje su pronađene određene vrste i crtaju ih.

Na otvorenom, ili u učionici, učenici izlažu rezultate svojeg istraživanja, istražujući je li vegetacija bogata i raznovrsna, i razlikuje li se među česticama. Istražuju dinamiku vegetacije u krajobrazima i sudjeluju u općoj raspravi.

Ključni pojmovi

Zajednice biljaka sastavljene su od pojedinačnih primjeraka nekoliko vrsta te su u međudjelovanju s pojedinačnim primjercima iste vrste, kao i s pojedinačnim primjercima različitih vrsta.

Vegetacija ima veliku ulogu u proizvodnji i zaštiti tla i humusa, ciklusu ugljika i proizvodnji kisika.

Aktivnost 13 – Znaci životinja

Cilj

Otkriti prisutnost životinjskih vrsta iz tragova i znakova.

Predmeti

Znanost i tehnologija, povijest, zemljopis, jezici, matematika, umjetnost, tjelesno obrazovanje, građansko obrazovanje.

Gdje

Na otvorenom, a nakon toga u učionici.

1 Kada

Na otvorenom, poželjno ujutro. U učionici, tijekom cijelog dana.

S kim

Na otvorenom, učenici rade pojedinačno i u skupinama.

Trajanje

Od 40 do 60 minuta.

Oprema

Na otvorenom: bilježnice, grafitne olovke i olovke u boji, rukavice, torbe i kutije (za prikupljanje uzoraka) i naljepnice (za njihovo prepoznavanje). U učionici: povećala, role papira za crtanje.

Kako

Na otvorenom, u malim skupinama, učenici hodaju u tišini kako bi slušali zvukove životinja. Traže tragove njihovog prolaska (otisci šapa) ili ostatke uzoraka (perje, krzno, olinjala dlaka, izmeti). Bilježe njihovu lokaciju, crtaju ih i prikupljaju neke uzorke.

U učionici učenici proučavaju prikupljene uzorke i pokušavaju na zidnoj ploči nacrtati put kojim prolaze životinje kako bi pronašle sklonište i hranu. Sudjeluju u općoj raspravi.

Ključni pojmovi

Iako ih nije uvijek lako vidjeti ili čuti, životinjske vrste prisutne su u većini krajobraza, osobito ako tamo ima vode.

Poznavanje životinjskih vrsta omogućuje razumijevanje da degradacija krajobraza ima negativne učinke na te vrste.

U studijama krajobraza treba mjeriti gustoću populacije najbrojnije vrste te treba prepoznati endemske vrste.

Aktivnost 14 – Ljudski otisak

Cilj

Prepoznati utjecaj ljudskih bića na krajobraz.

Predmeti

Znanost i tehnologija, povijest, zemljopis, jezici, matematika, umjetnost, tjelesno obrazovanje, građansko obrazovanje.

Gdje

Na otvorenom, a nakon toga u učionici.

1 Kada

Na otvorenom, poželjno ujutro. U učionici, tijekom cijelog dana.

S kim

Učenici rade u malim skupinama, a nakon toga sudjeluju u općoj raspravi.

Trajanje

Od 40 do 80 minuta na otvorenom. 30 minuta za izlaganja zaključaka u učionici.

Oprema

Bilježnice, grafitne olovke i olovke u boji, torbe i rukavice (za prikupljanje otpada).

Kako

Na otvorenom, učenici se dijele u male skupine po putu i istražuju nekoliko metara. Traže otiske stopala (muškaraca, žena i djece) i tragove vozila (bicikle, dječja kolica, motore, automobile) kao i otpad (karton, papir, plastične vrećice, boce, konzerve, krhotine stakla i komade odjeće, opuške cigareta). Bilježe njihovu količinu, odakle dolaze i učinak koji imaju na krajobraz. Crtaju otiske stopala, tragove vozila ili otpada.

Po povratku u učionicu, učenici izlažu rezultate svojeg istraživanja. Procjenjuju razinu uporabe puta i utjecaj koji ta uporaba može imati na krajobraz. Sudjeluju u općoj raspravi.

Ključni pojmovi

Ljudska bića preobražavaju krajobraz puno više od životinjskih i biljnih vrsta. Od industrijske revolucije, vrlo malo krajobraza nije označila ljudska prisutnost.

Određene aktivnosti stvaraju onečišćenja i smetnje koje utječu na krajobraz, ne samo s estetskog gledišta, već i s funkcionalnog.

Aktivnost 15 – Što se to ovdje događa?

Cilj

Analizirati djelovanje i međudjelovanje prirodnih i ljudskih čimbenika na krajobraz.

Predmeti

Znanost i tehnologija, povijest, zemljopis, jezici, matematika, umjetnost, tjelesno obrazovanje, građansko obrazovanje.

Gdje

U učionici.

Kada

U bilo koje doba dana.

S kim

Učenici rade pojedinačno i u skupinama.

Trajanje

Nekoliko cjelina od 60 minuta.

Oprema

Karton, grafitne olovke i olovke u boji, škare.

Kako

Učenici izrežuju 32 karte. Pripremaju dvije serije karata koje ilustriraju crtežima ili kolažima.

Karte u prvom svežnju (10 karata) imaju naziv „Čimbenik preobrazbe“. One prikazuju čimbenike preobrazbe krajobraza koji su ili neutralni (vjetar, plima, erupcija vulkana), ili ljudski (izgradnja infrastrukture, automobilski promet) ili i prirodnog i ljudskog podrijetla (erozija, klimatska promjena).

Karte u drugom svežnju (22 karte) imaju naziv „Krajobraz prije i poslije“. Parovi karata predstavljaju isti krajobraz, prije i nakon preobrazbe. Oblici, boje i reljefi obilježja krajobraza mogu se razlikovati (na primjer: neobrađeno polje i isto polje nakon obrade; polje u prirodnom stanju i isto polje preko kojeg prelazi autocesta; vinova loza ljeti, zatim zimi; listopadna šuma ljeti, zatim zimi; šuma prije i poslije požara; prirodna plaža i ista plaža koja je postala marina; malo selo i isto selo koje je postalo grad; grad prije i poslije erupcije vulkana).

Karte se pomiješaju i podijele. Učenik odigra kartu iz serije „Krajobraz prije i poslije“. Učenik koji ima kartu koja je ovaj par odigra je. Učenici gledaju imaju li kartu

„Čimbenik preobrazbe“ u ruci koja može objasniti preobrazbu krajobraza o kojemu je riječ. Onaj koji je prvi odigra i objasni zašto je krajobraz preobražen, osvaja par karata „Krajobraz prije i poslije“. Učenik koji pobjeđuje odbacuje kartu „Čimbenik preobrazbe“ i povlači novu kartu. Učenik koji osvoji najviše parova karata „Krajobraz prije i poslije“ pobjeđuje u cijeloj igri. Nakon što je igra karata gotova, učenici miješaju karte i ponovno ih dijele.

Ključni pojmovi

Krajobraz prolazi kroz preobrazbe zbog svoje dinamike, kao i zbog prirodnih i ljudskih čimbenika koji djeluju i međudjeluju u njemu.

Iako se krajobraz mijenja kroz svako godišnje doba i tijekom godina, on općenito ostaje sličan.

Ako je preobrazba krajobraza takva da se ne može regenerirati ili obnoviti, krajobraz će se sigurno promijeniti.

Aktivnost 16 – Što je prvo oblikovano?

Cilj

Ispitati kako prirodni abiotički elementi preobražuju krajobraz.

Predmeti

Znanost i tehnologija, povijest, zemljopis, jezici, matematika, umjetnost, tjelesno obrazovanje, građansko obrazovanje.

Gdje

Poželjno na otvorenom, uz plitak potok. U školi, na igralištu.

1 Kada

U bilo koje doba dana.

S kim

Učenici rade pojedinačno i u skupinama.

Trajanje

Od 60 do 80 minuta.

Oprema

Na otvorenom: komad metala za struganje kamenja, razrijeđena solna kiselina (smije je rabiti samo učitelj). U školi: lavor, tlo, kanta za zalijevanje, komad metala za struganje kamenja, razrijeđena solna kiselina (smije je rabiti samo učitelj).

Kako

Na otvorenom, uz potok, učenici bace tri stvari u vodu (na primjer, list, komad kore i malu grančicu). Uspoređuju brzinu kojom ih voda nosi i gledaju gdje će se zaustaviti (vjerojatno su se na istom mjestu nakupili i ostali elementi koje nosi potok). Promatraju snagu vode i njenu dinamiku (eroziju, prijenos sedimenata i sjemena, promjene u zavojitosti rijeke).

Učenici nastavljaju aktivnost prikupljanjem nekoliko kamena, različitih oblika i sastava. Pregledavaju ih, isprobavaju njihovu tvrdoću (tako što ih grebu komadom metala), a nakon toga slušaju zvuk koji oni proizvode kad dođu u kontakt s drugim elementom. Istražuju je li neko kamenje (pješčjenjak, vapnenac) istrošeno, i jesu li kiša i vjetar erodirali mekše kamenje. Učitelj može provesti test tako što će staviti kap razrijeđene solne kiseline na kamen kako bi provjerio hoće li se otopiti. Učenici sudjeluju u općoj raspravi.

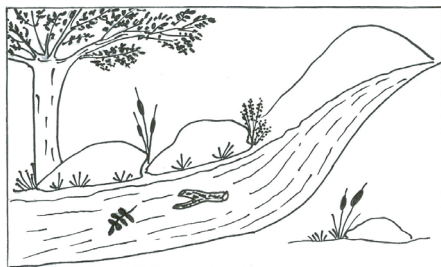
Ako se ova aktivnost odvija u školi, učenici pokušavaju napraviti potok na igralištu kako bi promatrali snagu vode i njezinu dinamiku. Također ispituju prirodu i sastav kamenja. Sudjeluju u općoj raspravi.

Ključni pojmovi

Voda i vjetar oblikuju reljef krajobraza.

Voda ima značajnu snagu. Skroman potok može okretati kotač vodenice.

Ovisno o njezinoj prirodi, otporu i trajnosti, stijena stvara različite vrste tla.

Aktivnost 17 – Čarolija krajobraza

Cilj

Istražiti kako se krajobraz mijenja s vremenom.

Predmeti

Znanost i tehnologija, povijest, zemljopis, jezici, matematika, umjetnost, tjelesno obrazovanje, građansko obrazovanje.

Gdje

Na otvorenom, a nakon toga u učionici.

1 Kada

U bilo koje doba godine.

S kim

Učenici rade pojedinačno i u skupinama.

Trajanje

Od 30 do 60 minuta.

Oprema

Stari i noviji dokumenti koji se odnose na urbano područje i njegovu okolicu (fotografije, gravure, slike, dokumentarni filmovi, filmovi, članci iz starih novina ili drugi napisi), paus papir, kolut papira za crtanje, bilježnice, grafitne olovke i olovke u boji.

Kako

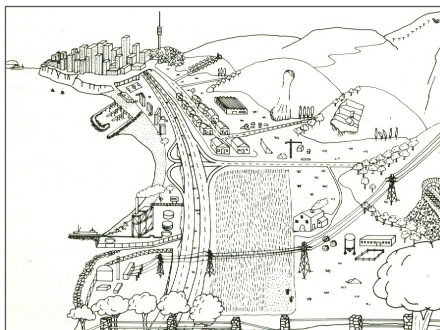
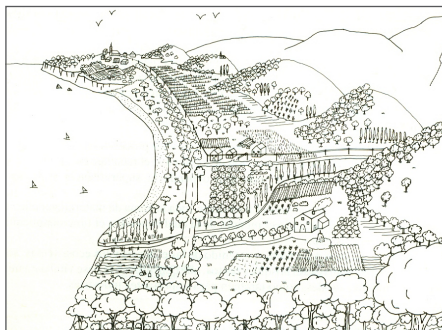
Učenici uspoređuju krajobraz koji poznaju sa starijim prikazima istog krajobraza. Ako opaze da se krajobraz promijenio, analiziraju čimbenike, prirodne i ljudske, koji su uzrokovali tu promjenu. Istražuju i pregledavaju arhive.

Učenici prikazuju krajobraz u dva različita doba, koja se proučavaju iz istog motrišta. Oni prate (na komadu paus papira) obris krajobraza kakav je bio, a nakon toga (na drugom komadu paus papira) obris krajobraza kakav je postao. Preklapaju dva lista kako bi vidjeli razlikuju li se ti obrisi. Prepoznaju glavne preobrazbe (kuće, ceste, trgovi, polja) i pripremaju zidni panel za njihovo predstavljanje. Sudjeluju u općoj raspravi.

Ključni pojmovi

Krajobraz kao sustav nije statičan nego dinamičan.

On se mijenja s vremenom, ovisno o međudjelovanju prirodnih i ljudskih čimbenika.

IV. Aktivnosti promišljanja krajobraza

Cilj aktivnosti promišljanja krajobraza je sposobnost razložnog razmišljanja o dinamici i pritiscima koji preoblikuju krajobraz, kako bi oni koji promišljaju oblikovali svoje mišljenje.

Ciljevi

- ▶ Prepoznati prirodne i ljudske čimbenike preobrazbe krajobraza.
- ▶ Prepoznati staro i sadašnje znanje radi zaštite, upravljanja i planiranja krajobraza.
- ▶ Organizirati sastanke sa zainteresiranim stranama na nekom području, posebno sa stanovništvom kojeg se to tiče.
- ▶ Procijeniti prepoznate krajobraze, vodeći računa o osobitim vrijednostima koje im se pridaju.

Korisni savjeti

- ▶ Primijenite stečeno znanje tako što ćete provesti pokuse nadahnute stvarnim situacijama.
- ▶ Razvijte sposobnost učenika za oblikovanje hipoteza, kao i za davanje kreativnih, ali realnih prijedloga.
- ▶ Pobrinite se da učenici budu svjesni da igre (osobito videoigricе) nisu stvarnost, već simulacije stvarnosti. U stvarnom svijetu, nije uvijek moguće „učiniti nešto i onda to poništiti“ (*do and undo*), kao što se može s čarobnom pločicama ili računalom.

Aktivnost 18 – Planiraj teritorij!

Cilj

Razumjeti složenost prostornog planiranja.

Predmet

Znanost i tehnologija, povijest, zemljopis, jezici, matematika, umjetnost, tjelesno obrazovanje, građansko obrazovanje.

Gdje

U učionici ili na igralištu.

1 Kada

U bilo koje doba dana.

S kim

Učenici rade pojedinačno i u skupinama.

Trajanje

Od 30 do 60 minuta.

Oprema

Karta, škare, ljepilo, plastelin, pluto, kolut papira za crtanje, karton (za model).

Kako

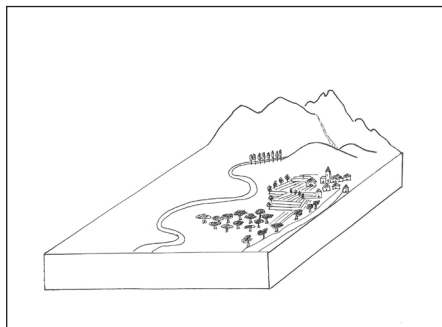
Učenici smišljaju način za distribuciju ljudskih aktivnosti na nekom području. Na zidnoj ploči (ili na modelu) označavaju mjesto za potrebnu prometnu i komunikacijsku infrastrukturu, stambene objekte, trgove, parkove i vrtove, poljoprivredna, stočarska i ribolovna područja, kao i mjesta staništa neophodnih za očuvanje divljih životinja, te kopnene i vodene koridore.

Izrezuju figurice od kartona koje predstavljaju krajobrazne elemente i obilježja, kako prirodna (rijeke, stijene, drveće, biljke, životinje), tako i ona koja su rezultat ljudske intervencije (škole, stambeni objekti, kazališta, muzeji, sportska igrališta, trgovine, tvornice, bolnice, kamenolomi). Stavljaju i lijepe te figurice na zidnu ploču (ili u model). Označuju imena ulica, trgova, zgrada, drveća i ostalih elemenata ili obilježja, te sudjeluju u općoj raspravi.

Ključni pojmovi

Prostorno planiranje odnosi se na metode koje javni sektor rabi radi utjecaja na raspodjelu ljudi i aktivnosti u prostorima u raznim razmjerima, kao i na lokaciju infrastrukture, rekreacijskih i prirodnih područja.

Planiranje krajobraza znači djelovanje uvelike usmjereno na budućnost, s ciljem poboljšanja, obnove ili stvaranja krajobraza.

Aktivnost 19 – Što mislite što će se dogoditi ako..?

Cilj

Predvidjeti evoluciju krajobraza kroz vrijeme.

Predmeti

Znanost i tehnologija, povijest, zemljopis, jezici, matematika, umjetnost, tjelesno obrazovanje, građansko obrazovanje.

Gdje

U učionici.

Kada

U bilo koje doba dana.

S kim

Učenici rade u malim skupinama.

Trajanje

Od 30 do 60 minuta.

Oprema

Karton i meki papir, prikazi krajobraza (fotografije, crteži, slike), bilježnice, grafitne olovke i olovke u boji.

Kako

Svaka skupina učenika proučava neki krajobraz (na primjer, svoje susjedstvo, ulaz u grad, ruralno područje). Izrađuju zvrk i na svakoj njegovoj plohi prikazuju prirodne i ljudske čimbenike koji mogu preobraziti isti taj krajobraz (poplava, erozija, izgradnja nove četvrti, izgradnja parka, zagrijavanje atmosfere).

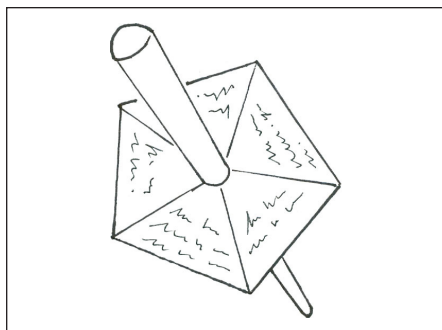
Učenici okreću zvrk na stolu i kad se zaustavi, istražuju čimbenik preobrazbe krajobraza na plohi koja leži na stolu. Objašnjavaju koje bi mogle biti posljedice ako se dogodi ta preobrazba. Izrađuju scenarije evolucije i oblikuju prijedloge za zaštitu, upravljanje i planiranje krajobraza. Sudjeluju u općoj raspravi.

Ključni pojmovi

Krajobraz se mijenja s vremenom, ovisno o međudjelovanju prirodnih i/ili ljudskih čimbenika.

Odluke o krajobrazu moraju se temeljiti na razumijevanju procesa koji su u podlozi krajobrazne evolucije.

Složeni krajobrazi mogu se nepovratno mijenjati pod učinkom snažnih pritisaka.

Aktivnost 20 – Vi odlučujete

Cilj

Donijeti odluke o zaštiti, upravljanju i planiranju krajobraza.

Predmeti

Znanost i tehnologija, povijest, zemljopis, jezici, matematika, umjetnost, tjelesno obrazovanje, građansko obrazovanje.

Gdje

U učionici.

Kada

U bilo koje doba dana.

S kim

Učenici rade u skupinama.

Trajanje

Od 30 do 60 minuta.

Oprema

Informacije i podaci o krajobrazu, prikupljeni na terenu, od stanovnika, u knjižnicama ili na internetu (karte, fotografije i zračne snimke).

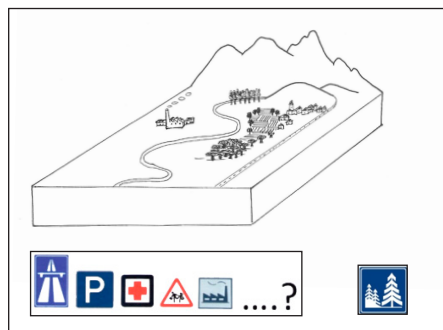
Kako

Učenici ispituju kontroverzne projekte, stvarne ili izmišljene, koji se tiču krajobraza (na primjer izgradnja autoceste, željezničke pruge, brane ili velikog parkirališta na ulazu u selo, rad rudnika, izgradnja supermarketa, rušenje zgrada, preinaka prirodnog parka ili arheološko nalazište). Igraju uloge i brane gledišta (na primjer, mogu razmotriti nekoliko opcija za odlučivanje o lokaciji bolnice: vrt sa stoljetnim stablima, neiskorištena tvornica u području od interesa za baštinu, relativno neproduktivno obrađeno polje u prigradskom području). Svaki učenik brani svoje stajalište (ekolog se može usprotiviti izgradnji bolnice u vrtu, branitelj industrijske baštine može se usprotiviti rušenju tvornice, mali proizvođač može odbiti izgubiti plodno tlo). Učenici ispituju dostupne opcije i rade odabir. Sudjeluju u općoj raspravi.

Ključni pojmovi

Različiti interesi često otežavaju donošenje odluka o krajobrazu.

Ciljevi kvalitete krajobraza omogućuju nadležnim javnim tijelima da uzmu u obzir težnje javnosti s obzirom na krajobrazna obilježja njihove okoline.

V. Aktivnosti izvješćivanja o krajobrazu

Cilj aktivnosti izvješćivanja o krajobrazu učenje je kako prikazati rezultate rada obavljenog na krajobrazu.

Ciljevi

- ▶ Izvijestiti o značajnim ili karakterističnim značajkama krajobraza.
- ▶ Mapirati puteve koje treba slijediti kroz krajobraz.
- ▶ Iznijeti prikupljene informacije i svjedočanstva o krajobrazu.
- ▶ Uputiti na umjetnička postignuća (književna, likovna, glazbena, kazališna, kinematografska).

Korisni savjeti

- ▶ Potaknite učenike na dijeljenje rezultata istraživanja.
- ▶ Rabite različite načine izražavanja (pisano, usmeno, grafičko, plastično, zvukovno, tjelesno) za prikaz krajobraza i podsjećanje na njega.
- ▶ Učite komunicirati i raspravljati (prvo bez audiovizualnih sredstava, a nakon toga pomoću njih).
- ▶ Uključite učenike u krajobrazne događaje i promičite razmjenu iskustava.

Aktivnost 21 – Put krajobraza

Cilj

Iznijeti karakteristične aspekte krajobraza.

Predmeti

Znanost i tehnologija, povijest, zemljopis, jezici, matematika, umjetnost, tjelesno obrazovanje, građansko obrazovanje.

Gdje

U učionici i na otvorenom.

1 Kada

U bilo koje doba dana.

S kim

Učenici rade pojedinačno i u malim skupinama.

Trajanje

Od 30 do 60 minuta, u dvije cjeline.

Oprema

Karta i prikazi krajobraza (fotografije, crteži, slike), paus papir, grafitne olovke i olovke u boji.

Kako

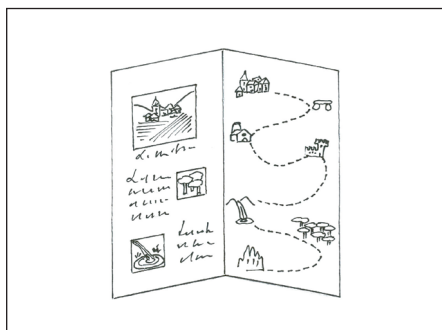
U učionici, učenici osmišljavaju krajobrazni put. Crtaju rutu na karti, označujući točke zaustavljanja i vrijeme koje je potrebno za prijeći taj put. Pripremaju objašnjenja o krajobrazu koja se mogu dati u svakoj od tih točaka zaustavljanja. Izlažu rezultate svojeg rada svojim obiteljima ili široj publici.

Na otvorenom, učenici vode malu skupinu ljudi (svoje obitelji i ostale) po tom putu i, na svakoj točki za zaustavljanje, izlažu pripremljena objašnjenja.

Ključni pojmovi

Krajobraz predstavlja prostor od presudne važnosti za dobrobit i zdravlje, i tjelesno (hodaње, slobodno vrijeme, sport) i psihičko (kontemplacija, nadahnuće).

Kad slijedi postojeći put šetač može promatrati krajobraz ne nanoseći mu štetu.

Aktivnost 22 – Naš krajobraz

Cilj

Izvijestiti kako se krajobraz doživljava.

Predmet

Znanost i tehnologija, povijest, zemljopis, jezici, matematika, umjetnost, tjelesno obrazovanje, građansko obrazovanje.

Gdje

U učionici i na otvorenom.

1 Kada

U bilo koje doba dana.

S kim

Učenici rade u malim skupinama.

Trajanje

Nekoliko cjelina od 30 do 60 minuta.

Oprema

Na otvorenom: uređaj za snimanje zvuka, papir, grafitne olovke i olovke u boji, bilježnice, karta. U učionici: kolut papira za crtanje, grafitne olovke i olovke u boji.

Kako

U učionici, učenici pripremaju anketu s pitanjima o krajobrazu koji poznaju.

Primjeri pitanja:

- ▶ Koji dijelovi teritorija i obilježja krajobraza su vama draži (ili vam se najmanje sviđaju)? Zašto?
- ▶ Koja su najznačajnija ili najkarakterističnija obilježja krajobraza (i najmanje značajna obilježja)? Zašto?
- ▶ Poznajete li povijest teritorija?
- ▶ Biste li željeli sanirati ili obnoviti neka obilježja ili dijelove tog krajobraza?
- ▶ Poznajete li neko djelo koje je povezano s njim (književno djelo, slika, glazba, film)?
- ▶ Poznajete li neke tradicije ili običaje povezane s tim krajobrazom (kulinarstvo, ples, proslava, igra)?
- ▶ Poznajete li neke vještine (gradnja kuća ili suhozida, metode uzgoja, sadnja i održavanje drveća) ili zanate (lončarstvo, vez) povezane s njim?

- ▶ Koje je tradicionalno znanje (gradnja kuća ili suhozida, metode uzgoja, sadnja i održavanje drveća) ili koji su zanati (lončarstvo, vez) po vašem mišljenju povezani s tim krajobrazom? Koje trenutno znanje možete također navesti?

Na otvorenom, učenici postavljaju pitanja obiteljima ili drugim ljudima.

U učionici, učenici analiziraju odgovore i nakon toga provjeravaju jesu li ih rezultati ankete naveli na promjenu njihovog opažanja krajobraza. Sudjeluju u općoj raspravi.

Ključni pojmovi

Krajobrazi utječu na načine na koje ljudska bića i društva razmišljaju, žive i djeluju.

Na krajobrazima ostaju tragovi prilagodbe ljudskih bića i društava na njihov okoliš.

Aktivnost 23 – Moj album krajobraza

Cilj

Iznijeti, razmijeniti i usporediti informacije o krajobrazu.

Predmeti

Znanost i tehnologija, povijest, zemljopis, jezici, matematika, umjetnost, tjelesno građansko obrazovanje.

Gdje

U učionici.

1 Kada

U bilo koje doba dana, kroz nekoliko cjelina.

S kim

Učenici rade pojedinačno i u skupinama.

Trajanje

Aktivnost može trajati jedno polugodište ili cijelu godinu.

Oprema

Prikazi krajobraza (fotografije, crteži, slike), bilježnice, grafitne olovke i olovke u boji, ljepilo.

Kako

Svaki učenik priprema album te slobodno bira način kako će ga prikazati i ilustrirati. Učenici prikazuju svoja otkrića, dojmove, promišljanja o krajobrazu i prijedloge kako bi ga štitili, upravljali njime i planirali ga. Izlažu rezultate svojeg rada obiteljima ili široj publici.

Učenici izrađuju novine o krajobrazu ili audiovizualnu prezentaciju, kojoj je svrha dijeljenje rezultata njihovih aktivnosti s učenicima iz drugih škola, blizu ili daleko.

Ključni pojmovi

Poznavanje krajobraza uključuje mnogo disciplina.

Dijeljenje znanja obogaćuje i promiče otvorenost uma.

Aktivnost 24 – Moj krajobraz je ovakav

Cilj

Potaknuti izlaganje i komuniciranje informacija o krajobrazu.

Predmeti

Znanost i tehnologija, povijest, zemljopis, jezici, matematika, umjetnost, tjelesno obrazovanje, građansko obrazovanje.

Gdje

U učionici.

1 Kada

U bilo koje doba dana „Dan krajobraza“ može se održati 20. listopada, na Međunarodni dan krajobraza Vijeća Europe.

S kim

Učenici rade pojedinačno i u skupinama.

Trajanje

Nekoliko cjelina različitog trajanja.

Oprema

Prikazi krajobraza (fotografije, crteži, slike), crtačka ili grafička oprema, glazbeni instrumenti, karte.

Kako

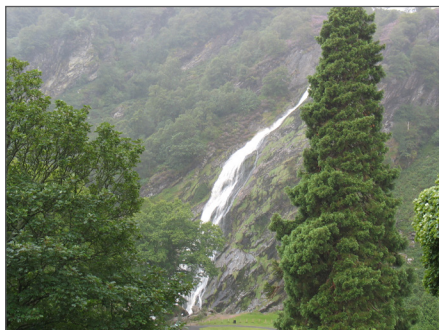
Učenici organiziraju „Dan krajobraza“ na koji pozovu učitelje, obitelji i, ako je to moguće, širu javnost. Pripremaju izložbu (zidne ploče, makete, album pejzaža), kao i prezentaciju (predstave, skice, igre uloga, čitanje poezije ili svjedočenja, audiovizualne snimke).

Pobrinu se da poznaju povijesni i zemljopisni položaj svoje škole. Pripreme ulaz u školu i u svoju učionicu, kao i igralište, kako bi time izrazili dobrodošlicu gostima.

Ključni pojmovi

Zanimanje za krajobraz pomaže promovirati njegovu zaštitu, upravljanje i planiranje.

Prikazivanje i priopćavanje informacija o krajobrazu promiče osviještenost o njegovoj vrijednosti i ulozi.

Zaključak

Prirodni krajobraz je živ, izuzetne raznolikosti i ljepote. Kroz stoljeća ljudi su ga oblikovali i doveli čak i do veće raznolikosti. Međutim, potrebno je razmotriti posljedice koje bi mogle imati prebrze ili preradikalne preobrazbe tijekom vremena.

Razvoj poljoprivrede, šumarstva, tehnika industrijske proizvodnje i proizvodnje minerala te regionalnog planiranja, urbanizma, prometa, infrastrukture, turizma i rekreacije, kao i, na općenitoj razini, promjene u svjetskom gospodarstvu, u mnogim slučajevima ubrzavaju preobrazbu krajobraza.

Neke kulture mogu imati vlastiti jedinstveni koncept krajobraza, ali svi se odnose na pojmove kvalitete života i životnog okruženja. Stoga je potrebno nastaviti brinuti se za krajobraz.

Agenti za prodaju publikacija Vijeća Europe

BELGIJA

La Librairie Européenne -
The European Bookshop
Rue de l'Orme, 1
BE-1040 BRUXELLES
Tel.: + 32 (0)2 231 04 35
Fax: + 32 (0)2 735 08 60
E-mail: info@libeurop.eu
<http://www.libeurop.be>

Jean De Lannoy/DL Services
c/o Michot Warehouses
Bergense steenweg 77
Chaussée de Mons
BE-1600 SINT PIETERS LEEUW
Fax: + 32 (0)2 706 52 27
E-mail: jean.de.lannoy@dl-servi.com
<http://www.jean-de-lannoy.be>

KANADA

Renouf Publishing Co. Ltd.
22-1010 Polytek Street
CDN-OTTAWA, ONT K1J 9J1
Tel.: + 1 613 745 2665
Fax: + 1 613 745 7660
Toll-Free Tel.: (866) 767-6766
E-mail: order.dept@renoufbooks.com
<http://www.renoufbooks.com>

HRVATSKA

Robert's Plus d.o.o.
Marasovićeva 67
HR-21000 SPLIT
Tel.: + 385 21 315 800, 801, 802, 803
Fax: + 385 21 315 804
E-mail: robertsplus@robertsplus.hr

ČEŠKA REPUBLIKA

Suweco CZ, s.r.o.
Klecakova 347
CZ-180 21 PRAHA 9
Tel.: + 420 2 424 59 204
Fax: + 420 2 848 21 646
E-mail: import@suweco.cz
<http://www.suweco.cz>

DANSKA

GAD
Vimmelskafet 32
DK-1161 KØBENHAVN K
Tel.: + 45 77 66 60 00
Fax: + 45 77 66 60 01
E-mail: reception@gad.dk
<http://www.gad.dk>

FINSKA

Akateeminen Kirjakauppa
PO Box 128
Keskuskatu 1
FI-00100 HELSINKI
Tel.: + 358 (0)9 121 4430
Fax: + 358 (0)9 121 4242
E-mail: akatilaus@akateeminen.com
<http://www.akateeminen.com>

FRANCUSKA

Please contact directly /
Merci de contacter directement
Council of Europe Publishing
Éditions du Conseil de l'Europe
F-67075 STRASBOURG Cedex
Tel.: + 33 (0)3 88 41 25 81
Fax: + 33 (0)3 88 41 39 10
E-mail: publishing@coe.int
<http://book.coe.int>

Librairie Kléber
1, rue des Francs-Bourgeois
F-67000 STRASBOURG
Tel.: + 33 (0)3 88 15 78 88
Fax: + 33 (0)3 88 15 78 80
E-mail: librairie-kleber@coe.int
<http://www.librairie-kleber.com>

NORVEŠKA

Akademika
Postboks 84 Blindern
NO-0314 OSLO
Tel.: + 47 2 218 8100
Fax: + 47 2 218 8103
E-mail: support@akademika.no
<http://www.akademika.no>

POLJSKA

Ars Polona JSC
25 Obrońcow Street
PL-03-933 WARSZAWA
Tel.: + 48 (0)22 509 86 00
Fax: + 48 (0)22 509 86 10
E-mail: arspolona@arspolona.com.pl
<http://www.arspolona.com.pl>

PORTUGAL

Marka Lda
Rua dos Correiros 61-3
PT-1100-162 LISBOA
Tel: 351 21 3224040
Fax: 351 21 3224044
E mail: apoio.clientes@marka.pt
www.marka.pt

RUSKA FEDERACIJA

Ves Mir
17b, Butlerova ul. - Office 338
RU-117342 MOSCOW
Tel.: + 7 495 739 0971
Fax: + 7 495 739 0971
E-mail: orders@vesmirbooks.ru
<http://www.vesmirbooks.ru>

ŠVICARSKA

Planetis Sàrl
Planétis Sàrl
16, chemin des Pins
CH-1273 ARZIER
Tel.: + 41 22 366 51 77
Fax: + 41 22 366 51 78
E-mail: info@planetis.ch

TAIVAN

Tycoon Information Inc.
5th Floor, No. 500, Chang-Chun Road
Taipei, Taiwan
Tel.: 886-2-8712 8886
Fax: 886-2-8712 4747, 8712 4777
E-mail: info@tycoon-info.com.tw
orders@tycoon-info.com.tw

UJEDINJENA KRALJEVINA

The Stationery Office Ltd
PO Box 29
GB-NORWICH NR3 1GN
Tel.: + 44 (0)870 600 5522
Fax: + 44 (0)870 600 5533
E-mail: book.enquiries@tso.co.uk
<http://www.tsoshop.co.uk>

SJEDINJENE DRŽAVE I KANADA

Manhattan Publishing Co
670 White Plains Road
USA-10583 SCARSDALE, NY
Tel: + 1 914 472 4650
Fax: + 1 914 472 4316
E-mail: coe@manhattanpublishing.com
<http://www.manhattanpublishing.com>

Council of Europe Publishing/Éditions du Conseil de l'Europe
F-67075 STRASBOURG Cedex

Tel.: + 33 (0)3 88 41 25 81 – Fax: + 33 (0)3 88 41 39 10 – E-mail: publishing@coe.int – Website: <http://book.coe.int>

Konvencija Vijeća Europe o krajobrazu propisuje da se njezine stranke obvezuju poticati školske tečajeve iz odgovarajućih područja, baveći se vrijednostima koje se pridaju krajobrazima i pitanjima u vezi s njihovom zaštitom, upravljanjem i planiranjem.

Cilj je ovog pedagoškog priručnika, *Aktivnosti obrazovanja o krajobrazu za osnovne škole* potaknuti znatiželju i zanimanje učenika za krajobraz, pozivajući ih da razmisle što oni podrazumijevaju pod „krajobrazom“ i da ga razmotre i u prostoru i u vremenu, s njegovim okolišnim, društvenim, kulturnim i gospodarskim dimenzijama.

Aktivnosti mogu pomoći učenicima zamisliti koja bi mogla biti njihova uloga, kao pojedinaca i članova društva, kako bi se aktivno uključili u krajobraz.

Te se aktivnosti mogu obavljati u sklopu formalnog i neformalnog obrazovanja.

Vijeće Europe je vodeća organizacija za zaštitu ljudskih prava na našem kontinentu. Ima 47 država članica, uključujući sve članice Europske unije. Sve države članice Vijeće Europe potpisale su Europsku konvenciju o ljudskim pravima, međunarodni ugovor za zaštitu ljudskih prava, demokracije i vladavine prava. Europski sud za ljudska prava nadgleda provedbu Konvencije u državama članicama.

www.coe.int

<http://book.coe.int>
ISBN 978-92-871-9115-1
8,50€/17\$US

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE